

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙ

1. Підприємницька діяльність в ринковій економіці
2. Суб'єкти господарської діяльності
3. Механізм заснування власної справи
4. Планування підприємницької діяльності
Бізнес-планування в підприємництві
5. Система оподаткування в підприємницькій діяльності

**6. Ліцензування та патентування
підприємницької діяльності**

**7. Інвестування та фінансування в
підприємництві**

8. Маркетинг у підприємницькій діяльності

9. Селянське (фермерське господарство)

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ “ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

**Тривалість навчання 1 семестр
– 2 кредити (2 модулі)**

Лекції – 18 години (9 занять)

**Практичні – 36 години
(18 занять)**

Форма контролю знань – залік

ПРАВИЛА ГРИ

ТЕРМІН СКЛАДАННЯ МОДУЛІВ

I модуль –
23 березня -1 квітня

II модуль –
4 - 11 травня

Захист бізнес-плану – допуск до складання заліку

Залік – 16-20 травня

НУБіП України ІНІ бізнесу

Факультет аграрного менеджменту

Лекція на тему:

“Підприємницька діяльність в ринковій економіці”

Лектор – доцент, кандидат економічних наук,
Остапчук Анатолій Дмитрович

ПЛАН

1. Предмет, мета та завдання курсу
„Організація підприємницької діяльності”
2. Підприємництво та бізнес: суть, поняття, функції
3. Ознаки підприємницької діяльності
4. Принципи підприємницької діяльності
5. Державне регулювання підприємницької діяльності

ВСТУП

Підприємництво – це процес створення чогось
нового, що має цінність;

процес, що поглинає час і силу, передбачає
прийняття на себе фінансової, моральної і
соціальної відповідальності;

процес, що приносить в результаті грошовий
дохід та особисте задоволення досягнутим...

Роберт Хізрич

1.Предмет, мета та завдання курсу ОПД

Перехід України до ринкової економіки активізував підприємницьку діяльність.

Розвиток підприємницької діяльності вимагає від її учасників нових підходів, сучасних технологій, впровадження інновацій, освоєння нових професій, підходів до персоналу, і найголовніше -

Дисципліна „ОПД” пов’язана з такими економічними дисциплінами як:

“Економічна теорія”

“Економіка підприємства”

“Менеджмент”

“Маркетинг”

“Фінанси”

“Державне регулювання”

“Господарське право” та ін.

Завдання курсу «Організація підприємницької діяльності»

- засвоєння теорії підприємництва (наукових основ і практичних проблем підприємства в різних сферах господарювання)
- формування сучасного економічного мислення
- вивчення особливостей підприємницької діяльності, шляхів її вдосконалення
- оволодіння практичними знаннями та навиками для ефективної роботи у даній сфері

Предмет дисципліни ОПД

Вивчення об'єктивних закономірностей

становлення та розвитку

підприємництва, обґрунтування вибору

суб'єктами підприємницької діяльності

ефективних способів оптимального

використання факторів виробництва

Організація підприємницької діяльності -

наука про закони, які управляють, з одного боку, відносинами економічної власності між суб'єктами підприємницької діяльності та найманими працівниками, а з іншого – діями підприємців у процесі вибору ресурсів для виробництва, обміну, розподілу та споживання товарів та послуг

Об'єкти підприємницької діяльності:

- **товар**
- **продукт**
- **послуга**
- **виконана робота**

(все, що може задовольнити потребу і пропонується на ринку для придбання, використання та споживання)

Суб'єктами підприємницької діяльності є:

▶ фізичні особи (громадяни, права яких не обмежені законом, а також громадяни іноземних держав, працівники, які здійснюють трудову діяльність за наймом на контракті або інших засадах)

▶ юридичні особи, що володіють різними формами власності:

- колективи підприємців та підприємницькі асоціації

- державні структури у випадках, коли вони є учасниками операцій (надання урядових замовлень підприємцям)

Суб'єкти бізнесу

```
graph TD; A[Суб'єкти бізнесу] --> B[Підприємці]; A --> C[Споживачі]; A --> D[Наймані працівники]; A --> E[Держоргани, держслужбовці]; A --> F[Міжнародні організації];
```

Підприємці

Споживачі

Наймані працівники

Держоргани, держслужбовці

Міжнародні організації

Об'єктом курсу є:

- суб'єкти підприємницької діяльності
- обґрунтування вибору суб'єктами підприємницької діяльності ефективних способів оптимального використання факторів виробництва
- державна політика щодо регулювання та підтримки підприємницької діяльності

Після закінчення курсу ОПД необхідно знати:

- ▶ теоретичні засади розвитку підприємництва
- ▶ передумови, функції, принципи та рушійні сили підприємницької діяльності
- ▶ характеристику видів, сфер, організаційно - правових форм підприємництва в Україні
- ▶ функції та правовий статус підприємця

- ▶ технологію заснування власного бізнесу, порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності
- ▶ методичку проведення ділових переговорів, укладання угод
- ▶ засади планування, менеджменту та маркетингу у підприємницькій діяльності

- ▶ методику складання бізнес-плану
- ▶ варіанти підтримки розвитку підприємницької діяльності
- ▶ методику обчислення ефективності підприємницької діяльності, показники економічної ефективності
- ▶ визначення проблем та перспективи розвитку підприємницької діяльності в Україні

2. Підприємництво та бізнес: суть, поняття, функції

Бізнес - це ділові відносини між людьми, діло, спрямоване на вирішення завдань, пов'язаних із здійсненням на ринку обміну товарами, роботами, послугами між суб'єктами економічних відносин з метою одержання економічних вигод

Аксіома Гарвардської школи бізнесу

**"Бізнес - це вміння приймати
правильні господарські рішення в
умовах невизначеності"**

У розумінні американців бізнес - будь-яка справа, купівля, комерційне або виробниче підприємство, комерційна практика чи політика підприємства

У сучасному підприємництві синонімами бізнесу є: комерція, торгівля, фірма, ділова активність

Характерні ознаки бізнесу:

- обмін продуктами діяльності (товарами, роботами, послугами) між суб'єктами економіки
- прагнення кожного учасника реалізувати свої ділові інтереси

- прагнення до нав'язування своїх інтересів у випадку, коли контрагенти (партнери) відмовляються приймати умови ділового спілкування (угоди), які їм пропонуються
- участь у процесі підготовки чи укладання угоди між партнерами
- здатність і готовність йти на особистий (чи колективний) ризик заради укладання угоди на вигідних умовах

Рейтинг ризиків ведення бізнесу в Україні (за даними Всесвітнього економічного форуму)

Показник	Оцінка експертів	Рейтинг
Нестабільність державної політики	16,0	1
Корупція	16,0	2
Нестабільність уряду	13,0	3
Податкове регулювання	12,0	4
Ставки податків	10,0	5
Неефективний держапарат	9,0	6
Інфляція	5,0	7
Недостатній розвиток інфраструктури	4,0	8
Недостатньо підготовлена робоча сила	4,0	9
Доступ до фінансування	3,0	10
Низька трудова етика робочої сили	3,0	11
Регулювання ринку праці	2,0	12
Валютне регулювання	1,0	13
Злочини й крадіжки	1,0 25	14

Всесвітній економічний форум (ВЕФ) -
заснована в 1971 р. міжнародна неурядова
організація, діяльність якої направлена на
розвиток міжнародної співпраці

Індекс легкості ведення бізнесу базується на дев'яти внутрішніх індикаторах:

- Започаткування бізнесу — процедури, час, витрати та мінімальний капітал для заснування підприємства
- Робота з дозволами на будівництво — процедури, час, витрати на будівництво складу
- Реєстрація майна — процедури, час та витрати на реєстрацію комерційної нерухомості

■ Отримання кредиту — міць юридичних прав,
глибина кредитної інформації

■ Захист прав інвесторів — відкритість фінансових
показників, відповідальність керівництва та
легкість судових позовів від інвесторів

■ Сплата податків — кількість податків, час на
підготовку податкових звітів, загальний податок як
частка прибутку

- Міжнародна торгівля — кількість документів, витрати та час необхідний для експорту та імпорту
- Забезпечення контрактів — процедури, час та витрати на примушення сплати боргу
- Закриття підприємства — відсоток відшкодувань, час та додаткові витрати на закриття неплатоспроможної фірми

http://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_легкості_ведення_бізнесу

2011	2010	2009	Країна
1	1	1	 Сингапур
2	2	2	 Гонконг
3	3	3	 Нова Зеландія
4	5	6	 Велика Британія
5	4	4	 США
6	6	5	 Данія
7	8	8	 Канада
8	10	10	 Норвегія
9	7	7	 Ірландія
10	9	9	 Австралія

140	134	144	 Мадагаскар
141	127	125	 Федеративні Штати Мікронезії
142	126	124	 Бутан
143	148	156	 Сьєрра-Леоне
144	143	138	 Сирія
145	142	145	 Україна
146	140	135	 Гамбія
147	145	139	 Камбоджа
148	144	141	 Філіппіни
149	161	158	 Болівія
150	150	146	 Узбекистан
151	147	155	 Буркіна-Фасо
152	157	152	 Сенегал

**Згідно Конституції України (п.8 ч.
Першої ст. 92) правові засади і
гарантії підприємництва
визначаються виключно законами
України**

Регулювання діяльності суб'єктів господарювання здійснюється через:

- ❖ Законодавчі акти
- ❖ Нормативні акти
- ❖ Інструкції
- ❖ Положення

Положення щодо реалізації права громадян на підприємницьку містяться в:

- Конституції України
- Цивільному кодексі
- Господарському кодексі
- Податковому кодексі
- Арбітражному кодексі
- Трудовому кодексі

Законах України

- "Про власність";
- "Про господарські товариства";
- "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців";
- "Про акціонерні товариства"
- "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності";
- "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності";
- "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності"

*Частиною 1 ст. 43 Господарського
Кодексу України визначено, що
підприємці мають право без
обмежень самостійно здійснювати
будь-яку підприємницьку діяльність,
яку не заборонено Законом*

**Підприємництво,
відповідно до ст. 42 ГКУ – це
самостійна, ініціативна,
систематична на власний ризик
господарська діяльність з метою
досягнення економічних, соціальних
результатів і одержання прибутку**

Господарська діяльність - це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт, надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність

Господарська діяльність може здійснюватись і
без мети одержання прибутку –
некомерційна господарська діяльність

*Некомерційне господарювання - це
самостійна систематична господарська
діяльність, що здійснюється суб'єктами
господарювання, спрямована на
досягнення економічних, соціальних та
інших результатів без мети одержання
прибутку*

Відповідно до ч.2 ст.3 ГК господарська діяльність , що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою отримання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – є підприємцями

Право громадянина на підприємницьку

діяльність – це система гарантованих

державою конституційних прав і

правових можливостей для досягнення

суспільно корисної мети цієї діяльності

Конституція України ст.42:

**„.. кожен має право на
підприємницьку діяльність, яка
не заборонена законом”**

Законодавство України забороняє займатися підприємницькою діяльністю наступним категоріям громадян:

- ❖ Військовослужбовцям
- ❖ Службовим особам органів прокуратури, суду, державної безпеки, внутрішніх справ, державного арбітражу, державного нотаріату
- ❖ Органам державної влади та управління, що здійснюють контроль за діяльністю підприємств
- ❖ Судимим за економічні злочини (непогашена судимість за крадіжки, хабарництво, інші корисливі злочини)

Обмеження для заняття підприємництвом існують у всіх країнах і зумовлені необхідністю:

- забезпечити однакові можливості для всіх ЮО та ФОП щодо свободи підприємництва (придбання економічних ресурсів, організувати процес виробництва за власним вибором, реалізувати товар на ринку) і свободи вибору (можливість використовувати капітал у будь-якій сфері, бути незалежним у споживанні)
- позбавити осіб, які працюють у владних структурах і причетні до розробки законодавчих, нормативних актів, державних замовлень, укладання міждержавних угод, можливості створювати пільгові умови для окремих суб'єктів, отримуючи за це певні вигоди, винагороду, і, таким чином, захистити суспільство від зловживань, корупції
- позбавити нечесних, недобросовісних та кримінальних осіб можливості займатися господарською діяльністю

**Підприємництво існує в усіх сферах
економіки, за винятком тих,
втрата державного контролю над
якими загрожує безпеці держави
або здоров'ю людей**

Законами передбачено обмеження у здійсненні підприємницької діяльності - встановлено перелік видів діяльності, де не дозволено підприємництво

Державні підприємства здійснюють виготовлення та реалізацію:

- **зброї**
- **наркотичних засобів**
- **грошових знаків**

Деякі види потребують спеціального дозволу – ліцензії:

- **пошук (розвідка) корисних копалин**
- **ремонт вогнепальної зброї**
- **виготовлення, реалізація медикаментів та хімічних речовин**
- **виробництво алкогольних напоїв, пива, сигарет**
- **медична, юридична, ветеринарна практика**

Для успішного здійснення підприємницької діяльності необхідно забезпечити певні умови:

- ❑ Стабільність державної економічної та соціальної політики, політичної ситуації
- ❑ Економічно обґрунтований податковий режим
- ❑ Ефективна система захисту приватної та інтелектуальної власності
- ❑ Наявність розвиненої інфраструктури підприємництва
- ❑ Позитивна громадська думка

Підприємництво це різноманітний вид господарської діяльності, наявний у всіх сферах економіки

Залежно від змісту розрізняють такі види підприємництва:

- виробниче
- комерційне
- посередницьке
- фінансове
- страхове

В Україні передбачено існування чотирьох видів бізнесу:

- підприємницького
- споживчого
- трудового
- державного

Підприємницький бізнес

здійснюється як фізичними, так і
юридичними особами, які організовують
власну справу

*Мета - отримання прибутку від
виробництва та продажу продукції,
виконання робіт, надання послуг*

Споживчий бізнес

здійснюється громадянами для задоволення
власних потреб

*Кожен, хто щось купує (споживає продукцію,
роботи, послуги), є його суб'єктом*

Державний бізнес

здійснюється державними органами

Мета: здійснення загальнодержавних, науково-технічних та інших програм, які приносять користь державі і громадянам

Державні інтереси

```
graph TD; A[Державні інтереси] --> B[Економічний розвиток країни]; A --> C[Безпека існування особистості і суспільства]; A --> D[Соціальна забезпеченість громадян];
```

**Економічний
розвиток країни**

**Безпека існування
особистості і суспільства**

**Соціальна забезпеченість
громадян**

Державні ділові інтереси

Функції держави в економіці

Трудовий бізнес - це

бізнес громадян, які працюють за наймом

Мета - отримання особистого доходу у вигляді заробітної плати

Підприємництво – це комплекс особливих функцій, які направлені на забезпечення росту економіки, розвитку та вдосконалення господарського механізму

Основні функції підприємництва:

- ◆ Інноваційна (новаторська) функція
- ◆ Організаційна функція
- ◆ Господарська функція (ресурсна)
- ◆ Соціальна функція
- ◆ Особистісна функція

Інноваційна (новаторська) функція –
сприяння процесу продукування нових
ідей, здійснення дослідно-
конструкторських розробок, створення
нових товарів та послуг

Організаційна функція –

впровадження нових форм і методів організації виробництва та заробітної плати; раціональне поєднання форм одиночного поділу праці, елементів системи продуктивних сил та контроль за їх виконанням

Господарська функція (ресурсна) –

ефективне використання обмежених

трудових, матеріальних, фінансових,

інтелектуальних та інформаційних

ресурсів

Соціальна функція –

виготовлення товарів і послуг, необхідних
суспільству

Особистісна функція –

самореалізація власної мети

підприємця, отримання задоволення

від своєї роботи

3. Ознаки підприємницької діяльності

1. Підприємництво - самостійна

діяльність, що здійснюється в будь-яких

організаційних формах, визначених

законами України на вибір підприємця

2. Підприємництво є ініціативною діяльністю, заняття підприємницькою діяльністю є добровільним вчинком

Державні органи, недержавні організації, посадові особи не можуть примусити до зайняття підприємницькою діяльністю. Проте особи, що займаються підприємницькою діяльністю, можуть бути примушені до виконання добровільно взятих на себе зобов'язань (за договорами, укладеним в процесі провадження підприємницької діяльності) або зобов'язань, що передбачені державою і впливають із здійснення особою підприємницької діяльності (сплата податків)

3. Підприємництво - систематична діяльність

Кількісних критеріїв систематичності (тобто, скільки разів потрібно зайнятися діяльністю для того, щоб вона вважалася підприємницькою) законодавством не встановлено. За положеннями кримінального права систематичною діяльністю вважається така, що відбувалася три і більше разів

4. Підприємництво є діяльністю на власний ризик

За порушення договірних зобов'язань, кредитно-розрахункової і податкової дисципліни, вимог до якості продукції та інших правил здійснення господарської діяльності ЮО, ФОП несуть відповідальність, передбачену законами

5. Підприємництво є господарською діяльністю

*Не зважаючи на свою специфіку,
підприємницька діяльність є складовою
ширшого за обсягом поняття "господарська
діяльність"*

6. Підприємницька діяльність здійснюється суб'єктами господарювання

Підприємницькою діяльністю можуть займатися як юридичні, так і фізичні особи, які набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності за правилами Закону України від 15 травня 2003 р. № 755-IV "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців"

7. Внаслідок підприємницької діяльності досягаються економічні й соціальні результати

Підприємницька діяльність суттєво впливає на розвиток економіки і соціальної сфери:

- створюється конкурентне середовище
- ринок насичується товарами і послугами
- активізуються міжнародні економічні стосунки

8. Метою здійснення підприємницької діяльності є отримання прибутку

Якщо метою господарської діяльності не є отримання прибутку, вона не відноситься до підприємницької

4. Принципи підприємницької діяльності

“Принцип” з лат. – основа, першопричина

**Принципи у підприємстві – це обов'язкові
правила поведінки, якими керуються та яких
дотримуються всі учасники процесу**

Відповідно до ст. 44 ГК України підприємництво здійснюється на основі таких принципів:

1. Вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності

Суб'єкт підприємницької діяльності самостійно вирішує, якими видами діяльності йому займатися зважаючи на обмеження, встановлені чинним законодавством

2. Самостійного формування програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону

**3. Вільного найму підприємцем
працівників**

**4. Комерційного розрахунку та власного
комерційного ризику**

**5. Вільного розпорядження
прибутком, що залишається у
підприємця після сплати податків,
зборів та інших платежів,
передбачених законом**

**6. Самостійного здійснення підприємцем
зовнішньоекономічної діяльності**

**7. Використання підприємцем належної
йому частки валютної виручки на свій
розсуд**

5. Державне регулювання підприємницької діяльності –

це вплив держави на діяльність
підприємницьких структур з метою
забезпечення ринкових умов їх
функціонування

Основні засоби регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання:

- державне замовлення, державний контракт
- ліцензування, патентування і квотування
- сертифікація та стандартизація
- застосування нормативів та лімітів

- регулювання цін і тарифів
- надання інвестиційних, податкових та інших пільг
- надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій

У сфері господарювання застосовуються:

- державні стандарти України
- кодекси
- класифікатори
- технічні умови
- міжнародні, регіональні і національні стандарти інших країн (застосовуються в Україні відповідно до чинних міжнародних договорів України)

Бочка (правило)Лібіха
Недостатня кількість
або надлишок будь-
якого із факторів
обмежує дію інших
складових, навіть якщо
вони знаходяться в
оптимальній кількості

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

